

Svatopluk Vrbka

Sto let Muzejního spolku Mikulov

V poslední třetině 19. století a v prvním desetiletí století dvacátého, v době relativní stability, vznikaly spolky s různým zaměřením, vždy však s ušlechtilým programem, v nichž lidé realizovali své zájmy. Byly to spolky tělocvičné, divadelní, hudební a pěvecké, čtenářské či okrasné i jiné. V mnoha městech byla zakládána muzea – ve Znojmě například již v roce 1878, v Moravské Třebové také již v sedmdesátých letech 19. století, v Jevíčku v roce 1898.

V Mikulově vznikl muzejní spolek v roce 1913 a jeho členové sbírali – jak bylo v té době zvykem – antikvity a kuriozity. Tuto sbírku veřejnosti poprvé představili 11. února roku 1922 v prostorách místní radnice, kde v jedné z místností druhého poschodí byly exponáty trvale umístěny. Předměty s nadšením a patriotismem shromažďované členy muzejního spolku se staly základem sbírky pozdější již profesionální muzejní instituce a i v dalších letech bylo rozšiřování muzejních sbírek v rukou členů spolku.

Významnými mikulovskými osobnostmi této doby v oblasti kultury, které jsou spojeny s počátky muzejní činnosti, byli školní rada Josef Matzura a PhDr. Karel Jüttner, profesor mikulovského gymnázia v letech 1909 až 1945. Karel Jüttner (1883–1959) se stal prvním kustodem muzea a od roku 1924 též jeho ředitelem. Neuspořádaný sběr předmětů se díky jemu stal systematickým vytvářením sbírek, které byly dokonale evidovány a dle možností vystavovány.

Muzeum se v průběhu let několikrát stěhovalo. Jeho činnost byla nepříznivě ovlivněna druhou světovou válkou a poválečným příchodem nového obyvatelstva. Dr. Jüttner spolu s několika dalšími antifasisty zůstal v Mikulově a významně se

Busta Alfonse Muchy, instalovaná 17. července 1999 na průčelí hotelu Rohatý krokodýl (foto Svatopluk Vrbka)

zasloužil o záchranu kulturních hodnot, které přežily válku a požár mikulovského zámku v dubnu 1945. Jeho pozice nebyla snadná, u tehdejších představitelů lidosprávy nenalezl pro své snahy příliš pochopení, jak dokazuje dopis, jež zaslal 29. února 1956 redakci časopisu „Naše vlast“: *Zdejší museum jsem založil sám r. 1922 a řídím je do dnešního dne. Jen začátkem okupace jsem byl dočasně sesazen a vyloučen z musea. Přitom jsem od r. 1920 do 1946 nedostal ani halěr za svou práci. Mezi prvními kusy, které jsem r. 1922 instaloval, byly pazourkové nástroje z paleolitické stanice u Dolních Věstonic, objevené tenkrát mnou a prof. v. v. Matzurou. Hodím se jako správce musea, protože jsem složil vysokoškolské zkoušky z dějepisu, zeměpisu, přírodopisu, němčiny, nabyt jsem doktorát z geologie, takže dovedu vést všechna oddělení musea jako odborník. Geologické a pravěké sbírky jsem téměř vesměs sbíral sám a daroval museu. ... V Mikulově je tragické jen to, že kroužek u domu osvěty se chová tak nepřátelsky, že provádí hrubý útok proti museu tvrzením, že „kustos nerozumí česky“.*

Pamětní deska Josepha Sonnenfelsa, umístěná 2. října 2002 na budově někdejší piaristické koleje (foto Svatopluk Vrbka)

Činnost muzejního spolku nebyla po druhé světové válce obnovena a muzeum přešlo do správy státu. Dr. Jüttner k tomu poznamenává: *... Správa Okresního muzea leží v rukách Musejní komise při ONV. Já sám jsem jen vědeckým pracovníkem v museu, který se má starati o inventování, údržbu a uspořádání sbírek a jiné interní práce v museu samotném. Po dlouhá léta jsem zastupoval museum také navenek, ale když byla vytvořena mus. komise v r. 1947, bylo mi oficiálně sděleno, že zastupování navenek tím přešlo na tuto komisi a že v budoucnu nebudu oprávněn prováděti úřední styk s jinými místy a institucemi.*

Až ke konci života se dostalo Dr. Jüttnerovi ocenění jeho práce – v roce 1959 mu bylo ministrem školství a kultury uděleno uznání Za zásluhy o rozvoj muzejní a vlastivědné práce.

Až do roku 1989 byla činnost zájmových organizací výrazně omezená, oficiálně se

mohly projevovat jen společenské organizace, které byly přijaty do tzv. Národní fronty. Teprve po změně režimu začalo docházet k obnově činnosti některých tradičních spolků a začaly vznikat spolky zcela nové. Činnost Muzejního spolku v Mikulově byla obnovena Ustavující valnou hromadou, která se konala 12. září 1992. Zpočátku spolek hledal svou tvář, poměrně záhy však svou činnost zaměřil na přednášky s nejružnějšími tématy určené jak pro své členy, tak i pro veřejnost, a pořádal v rámci regionu vycházky a exkurze s odborným výkladem. Zorganizoval dosud celkem 27 přednášek a 17 exkurzí, v rámci spolupráce s Uměleckým sdružením Virtuosi di Mikulov uspořádal dva koncerty. Podpořil také spartaci hudebních děl z archivů Význačné kolegiální kapituly u sv. Václava v Mikulově a zdejšího piaristického gymnázia, uložených v Janáčkově archivu Moravského zemského muzea Brno. *Te Deum* od neznámého autora bylo opakovaně uvedeno na mikulovském festivalu Kampanila, *Missa in F* Josepha F. Blahacka, *Asperges me a Libera me Domine* od neznámých autorů jsou dokonce natočena na CD Virtuosi di Mikulov z let 2006 a 2012. Některá spartovaná díla (*Te Deum* Albína Maška, *Asperges me* Franze Kafky, *Missa brevis in F* D. Reittera) na své uvedení pěveckým sborem Uměleckého sdružení Virtuosi di Mikulov čekají.

Určitým mezníkem v činnosti spolku byl 24. květen 1998 – tehdy se uskutečnila prohlídka renovovaného kostela sv. Mikuláše, jehož interiéru dal novou výtvarnou podobu akademický sochař Nikos Armutidis. Výbor muzejního spolku navázal s tímto umělcem spoluprací, která v průběhu několika let vyústila v realizaci pamětních desek významných osobností, které se v Mikulově narodily či zde působily: Alfonsi Muchovi (17. července 1999), Josephu Sonnenfelsovi (2. října 2002), Františku kardinálu Dietrichsteinovi (11. října 2006) a Hieronymu Lormovi (23. června 2011). V současnosti výbor muzejního spolku uvažuje o pořízení pamětní desky Sira Franka Lampla.

Z dalších mnoha působení, jimiž obnovený muzejní spolek dostál

Busta kardinála Františka Dietrichsteina, odhalená 11. října 2006 na horním nádvoří mikulovského zámku (foto Svatopluk Vrbka)

svému kulturnímu a vlastivědnému poslání, zmiňme ještě některé další aktivity – například získání finančních prostředků na opravu náhrobků a obvodní zdi židovského hřbitova, pořízení faksimile historické listiny *Výsady mikulovské židovské obce* z roku 1780 potvrzené Karlem Maxmiliánem Dietrichsteinem, sázení stromů v zámeckém parku, představení knih prof. Ivana Dorovského *Charváti ještě žijí mezi námi a Makedonci žijí mezi námi*, podíl na přípravě XXIX. mikulovského symposia na téma *František Dietrichstein a jeho doba*, prezentace knihy PhDr. Pavla Balcárka *Kardinál František Dietrichstein 1570–1636*. Spolek se může pochlubit i vydáním vlastní knihy, a to publikace *Povídání o Mikulově aneb O čem městské kroniky hovoří a o čem mlčí* mikulovského kronikáře Svatopluka Vrbky v roce 2009, v současné době je připravena k tisku kniha Jarmily Červené *Mikulov s tužkou v ruce*. Spolek se též zasloužil o pojmenování veřejného prostoru na rohu Husovy a Brněnské ulice na Lormovo náměstí dle hluchosleпého básníka Hieronyma Lorma, jehož dotykovou abecedou stejně postižení lidé dodnes s okolním světem komunikují.

Busta Hieronyma Lorma, instalovaná 23. června 2011 na jeho rodném domě v ulici Brněnská (foto Svatopluk Vrbka)

Ke konci roku 2012 měl spolek 74 členů, z nichž jen 19 bylo mladších šedesáti let. Čestné členství udělil spolek dosud 24 osobnostem. Valné hromady Muzejního spolku a všechny jeho vzdělávací akce bývají pro členy i jeho příznivce významnou společenskou událostí, stejně jak tomu bývalo v počátcích jeho činnosti v minulém století.

Při zpracování článku autor vycházel ze zápisů ze schůzí Muzejního spolku Mikulov 1992–2012 a Kroniky města Mikulova.